

USA-kritik och krav från afrikanska ledare

Under sommaren har både USA:s president Barack Obama och hans utrikesminister Hillary Clinton gjort resor till Afrika.

OBAMA STÄLLDE KOSAN TILL GHANA för att som han sa, lyfta fram ett framgångsrikt exempel på demokrati i Afrika. Detta ligger helt i linje med målen för hans officiella afrikapolitik: att stärka demokratiska institutioner och rättssamhälle, hjälpa till att förebygga och lösa konflikter, uppmuntra långsiktig utveckling och tillväxt samt samarbeta med afrikanska stater för att ta tag i gamla och nya utmaningar.

Men i både afrikanska och amerikanska media presenteras även inofficiella motiv för just valet av Ghana som mål. För två år sedan upptäcktes stora oljefyndigheter utanför Ghanas kust vilket gör landet till en intressant partner för ett starkt oljeberoende USA. Dagarna efter att Obama återvänt hem beviljade internationella Valutafonden, IMF, Ghana ett lån på 603 miljoner USD, det största lånet till ett afrikanskt land sedan den ekonomiska krisen började.

Även militärkommandot AFRICOM var ett viktigt motiv. Amerikanerna har stött på patrull ända sedan de skapade kommandot år 2007. Samtliga afrikanska länder, utom Liberia, har tagit avstånd från vad de ser som ett presumtvt hot mot den egna staten. Högkvarteret har därför ännu inte kunnat flyttas från Tyskland. Av både geografiska, ekonomiska och politiska skäl vore det fördelaktigt att placera det i Ghana, särskilt om nya oljeinstallationer ska skyddas.

Även AFRICOM, vars uppdrag är att planera, leda och genomföra militära amerikanska operationer inom sitt ansvarsområde, omgärdas av ord som stärka demokratin, utveckla afrikanska länder, öka säkerheten.

MÅNGA AFRIKANSKA BEDÖMARE menar dock att säkerheten i det här fallet närmast betyder att stärka USA-ägda företags intressen än att öka tryggheten för invånarna i regionen. Och historien förskräcker: många gånger tidigare har amerikanska intressen gått före afrikanska som till exempel när CIA 1966 deltog i störtandet av Ghanas dåvarande president Kwame Nkrumah.

Och det är ju inte heller särskilt lugnande att AFRICOM i nästa års budget får dubbelt så mycket pengar som i år och dessutom att resurserna för projekt mot terrorism på den afrikanska kontinenten fördubblas i form av fler vapen, utökad militär träning och utbildning.

Inför Hillary Clintons resa till sju afrikanska länder skrev fyra presidenter, Liberias Ellen Johnson-Sirleaf, Rwandas Paul Kagame, Botswanas Seretse Khama Ian Khama och Abdoulaye Wade i Senegal ett gemensamt uttalande.

De listade en rad viktiga frågor och krav där utgångspunkten var att man vill se samarbetet mellan USA och afrikanska länder som ett utbyte mellan jämställda parter.

Presidenterna påpekade att Afrikas del av världshandeln har minskat sedan 1970-talet och att USA kan ändra på detta genom förändringar av lagen *Africa Growth and Opportunities Act*. Där önskar de utökningar av produkter från både jordbruk och tillverkningsindustri.

Och, menar presidenterna, om inte Clinton tar itu med USA:s subventioner till både jordbruk och handel, som förvrider världshandeln, kommer AGOA aldrig att nå full potential och de afrikanska länderna inte kunna handla sig ur fattigdom.

KRAVET PÅ EN ÖVERSYN av det nu nio år gamla Agoa höjdes även av representanter för afrikanska länder vid ett möte i Kenya i augusti.

Idag dominerar handeln mellan USA och Afrika av råvaror, varav bara oljan står för över 90 procent av kontinentens handelsinkomster med USA, enligt den amerikanska handelskommissionen USITC.

Agoa har beskrivits som det mest lukrativa avtal som den amerikanska kongressen någonsin skrivit under och kritiker menar att Growth främst avser USA-företags tillväxt, inte Afrikas. I exempelvis Kenyas fall har exporten till USA minskat under de senaste fem åren, trots att landet, liksom många andra länder, har en rad varor som ingår i avtalet, att erbjuda.

USA-representanten på mötet hävdade att brist på demokratiska institutioner och sviktande rättssamhälle i Afrika undergräver handelsrelationerna men det argumentet avvisades med hänvisning till att oljeexporterande länder i många fall karaktäriseras av både politiskt och ekonomiskt kaos. Ändå fortgår handeln.

De fyra presidenterna pekar även på följderna av den globala ekonomiska krisen. Den har lett till väsentliga minskningar av det privata kapitalinflödet som för två år sedan blev större än biståndet till Afrika. Mycket av pengarna gick till investeringar

i infrastruktur och nu uppmanar presidenterna till nya amerikanska investeringar för att fortsätta detta arbete.

PRESIDENTERNA MENAR ÄVEN att aids-arbetet inom PEP-FAR-programmet måste effektiviseras genom att bli långsiktigt istället för krisinriktat. De är även kritiska mot att USA inte följer den multilaterala linjen med samarbete vilket minskar effekten av deras bistånd.

Inte minst kräver presidenterna att de utvecklade länderna påbörjar åtgärder för att stoppa korruptionen. De ansträngningar som afrikanska länder gör för att stärka demokratin försvagas om stulna pengar från kontinenten landar tryggt i hemliga konton i Väst, skriver de, och påpekar att inget OECD-land ännu har åtalat en enda person för bedrägeri och korruption utom-

lands. Korruption i Afrika kan inte frodas utan västlig medverkan.

Genom årtionden har USA, och även Frankrike, stöttat en lång rad korrupta ledare med pengar, som hamnat i deras privata konton, och med vapen som använts i otaliga blodiga interna konflikter.

USA:s rykte i Afrika är därför fläckat samtidigt som förväntningarna är stora på att Barack Obama ska vara en annorlunda ledare med förbättringar för Afrika på dagordningen.

Men presidenten har ett mäktigt etablissemang att förhålla sig till och nationella intressen att försvara. Och som sagt, historien visar att alltför många gånger tidigare har amerikanska intressen gått före afrikanska.

KERSTIN BJURMAN